

Mr Jelena Prtljaga
Predrag Prtljaga

Visoka škola strukovnih studija za
obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“
Vršac

UDK: 371.95

ISSN 1820 - 1911, 14 (2008), p. 522-533

MULTIMEDIJA – SUROGAT RODITELJ

***Rezime:** Kraj XX veka obeležile su krupne promene uslovljene nastankom i ubrzanim razvojem informacionih tehnologija. Posledice se osećaju na svakom koraku, a porodica, koja će u ovom radu biti razmatrana u svetlu odnosa roditelji – deca, biva takodje izložena bitnim promenama. Dve za ovu temu suštinske promene su produženje radnog veka i prodor žena u poslovni svet. Uzevši u obzir ove i druge detaljnije obrazložene pojave, u radu dolazimo do činjenice da roditelji sve manje vremena provode sa svojom decom, ustupajući mesto informatičkim tehnologijama. Nbrojeni TV kanali, računari, Internet, elektronske igračke i mobilni telefoni postaju dadilje koje „čuvaju“ našu decu, istovremeno preuzimajući i ulogu njihovog vaspitanja i obrazovanja. Obrazlažući posledice ove pojave, rad se osvrće na fenomen spontanog učenja stranih jezika praćenjem TV programa, korišćenjem računara i mobilnih telefona (mnoga deca u našoj zemlji „govore“ španski jezik, zahvaljujući niskobudžetnim latinoameričkim serijama). Odnosi roditelji-dete razmatraju se i iz ugla darovite dece, koja pod uticajem multimedije bez kontrole, postaju „lenja deca“, ili, u boljem slučaju, svoju darovitost podižu na viši i kvalitetniji nivo.*

***Cljučne reči:** roditelj, dete, informatika, strani jezici, multimedija, darovitost.*

Svaku etapu društvenog razvoja karakteristišu prvenstveno načini obrade materijala, popularnije rečeno: tehnološki procesi, a promene unutar društva se temelje na izmeni načina proizvodnje. Kraj dvadesetog i početak dvadeset i prvog veka obeležava nesrazmerno brzi rast informaciono - komunikacionih tehnologija i proces globalizacije. Suštinska karakteristika ove etape je promena materijala koji se obrađuje: umesto kamena, drveta ili metala, imamo novi „materijal“ – informaciju, koja je po svojoj prirodi nematerijalna, ali je očigledno podložna obradi. Neophodna pretpostavka za obradu informacija je znanje, ali ne bilo kakvo, već uvek aktuelno i neprestano inovirano znanje koje se temelji na obrazovanju koje nas uči -, „kako se uči“. Ovako dolazimo do pojma „društvo znanja“ koje ne počiva isključivo na obrazovanju i nauci,

već na ukupnoj spremnosti društva i svih njegovih sistema da se znanje i informacije brzo prenesu i primene, a da nauka i obrazovanje „već sutra“ odgovore na rezultate primenjenih znanja i informacija. Ovakvo „ubrzanje“ ostavlja svoje tragove u svim segmentima društva, pa tako i na porodicu kao osnovnu ćeliju svakog humanog društva i proces vaspitanja i obrazovanja unutar nje.

Pre nego što ukažemo na to kako se tumači mesto porodice u društvu, odnosno kakvo je mesto obrazovanja i vaspitanja dece unutar nje, skrenućemo pažnju na činjenice koje se tiču aktuelnih promena u društvu, a u vezi su sa statusom i položajem porodice danas. Predviđajući promene na koje se moramo pripremiti, istaknuti teoretičar, Piter Draker (Draker, P: 2003), između ostalog navodi i “produženje radnog veka, pad nataliteta, prodor žena u poslovni svet...“. Ovo potvrđuju i predviđanja da „će do 2010. godine u SAD ljudi odlaziti u penziju sa prosečno 70 godina“, kao i činjenica da „više žena upisuje fakultete (64% mladih Amerikanki, u odnosu na 60% mladih Amerikanaca), a to su bolje plaćeni poslovi, tako da će dugoročno gledano prihodi žena biće povećani“. (Ristić, D: 2005: 16 - 19). Pad nataliteta, tačnije samo jedno dete u porodici „opravdava se brigom za dete i željom za obezbeđenje njegove bolje budućnosti“ (Stanojlović, D: 2001: 43). Pojava na koju se često ukazuje su i sve češći razvodi brakova, pa tako u SAD, prema istraživanju agencije Barna Group, samo svaki peti odrasli Amerikanac nije oženjen/udata, dok na svaka tri braka dolazi jedan razvod, a u Srbiji je, prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, broj razvoda povećan dva puta u odnosu na taj broj pre 50 godina, a trajanje brakova je sve kraće. Demografske promene, posebno inicirane migracijom stanovništva, tj. urbanizacijom, u velikoj meri utiču na stil života, pa tako i na tradicionalni model porodice.

Porodica uopšteno predstavlja zajednicu, najčešće roditelja i dece, ali u našim uslovima su veoma često i dede i babe deo ove zajednice, najčešće iz ekonomskih, ali i praktičnih razloga. Odnosi i emocionalne veze u ovakvoj zajednici veoma su značajni, a u pojedinim periodima detetovog razvoja predstavljaju i najznačajniji činilac u razvoju njegove ličnosti. Neosporna je činjenica da većina teoretičara nema jedinstven stav po pitanju vaspitne funkcije porodice, od slučajeva kada je ova funkcija potpuno zanemarivana, do slučajeva kada je bivala prenaplašenom. Starogrčki filozofi su gajili mišljenje da je vaspitanje dece stvar države, dok je u rimsko

doba uloga majke i oca posmatrana zasebno. Majka je u potpunosti bila zadužena za vaspitanje devojčica, ali i dečaka u vreme ratova kada je otac bio odsutan. U periodu mira otac je bio zadužen za uvodjenje sina ili sinova u javni i društveni život. U srednjem veku i periodu renesanse, porodica je posmatrana kao strogo patrijahalna, pa se vaspitanje uglavnom temeljilo na „stogoj poslušnosti i subordiniranosti, što se manifestuje i u tome da `muževi kažnjavaju žene, a roditelji decu“ (Stanojlović, D: 2001: 24). U periodu humanizma i renesanse javljaju se i napredniji i prihvatljiviji stavovi Mišela Montenja koji kritikuje strogost i prinudu, stavljajući u prvi plan *razum, pamet i veštinu*, kao put ka uspešnom vaspitanju dece u porodici. U 17. veku češki pedagog Jan Amos Komenski udara temelje porodičnog vaspitanja, tačnije porodične pedagogije kao posebne pedagoške discipline. Shvatajući važnost majke, ne zanemarujući pri tom ulogu oca u procesu vaspitanja dece, on daje čitav niz saveta vezanih kako za fizički tako i psihički razvoj deteta, ističući u prvi plan *lični primer roditelja, razvijanje pozitivnih osobina ličnosti, blagovremeno i oprezno upućivanje i umerenu disciplinu*. Na postavljenim temeljima, ove discipline, svoja razmišljanja grade Džon Lok, Ruso, Pestaloci, Makarenko... ne sporeći značaj porodice u vaspitanju dece i pokušavajući da objasne i pronadju najbolje načine da se ta uloga i ostvari. Dvadeseti vek obeležile su uglavnom ideološki preopterećene teorije o vaspitnoj ulozi porodice, ali porodična pedagogija je svakako dostizala svoje ciljeve uskladjujući postojeća znanja sa aktuelnim promenama u društvu, pa tako i porodici.

U potrazi za sveobuhvatnom definicijom porodice i uloge vaspitanja u porodici, zadržaćemo se samo na karakteristikama bitnim za ovaj rad, a u svetlu aktuelnih promena: strukturi porodice i odnosima koji vladaju u njoj. Faktori koji utiču na klasičnu strukturu porodice koja podrazumeva dva roditelja i jedno ili više dece prevashodno se odnose na novonastali položaj majke. Zaposlenost oba roditelja, odnosno, njihova povećana ravnopravnost, zahteva prevazilaženje ustaljene uloge oca u patrijahalnoj porodici. Pogled u istoriju, u tom smislu, veliča ulogu majke u vaspitanju dece, pa tako Komenski kaže „*Dajte nam valjane majke, pa ćemo dati valjane građane*“, dok je uloga oca najčešće vezivana za fizički opstanak porodice (ishrana, životni prostor, reprodukcija...). U novonastalim okolnostima veliki broj očeva se ne miri sa svojim novim položajem u porodici, izlaz nalazi u celodnevnom odsustvovanju od kuće, a ne retko ova uloga ocu postaje preteška i biva jedan od uzroka razvoda.

Sa druge strane, ekonomska nezavisnost majke utiče na to da se ona sve lakše opredeljuje za razvod, posebno u uslovima nefunkcionalnih porodica. Činjenica je da su i ranije deca odrastala bez jednog ili oba roditelja (očevi su stradali u ratovima, ili se „trbuhom za kruhom“ odlazilo u pečalbu), ali su roditeljsku brigu preuzimali stariji članovi domaćinstva (deda, baba), međutim, migracije u gradsku sredinu ukidaju i ovo prirodno „starateljstvo“. Ovde već postaje jasno da multimedijalna sredstva mogu biti upotrebljena kao pokušaj da se prevaziđu ovi nedostaci. Dodaćemo još i činjenicu da se sve dominantnija uloga žena u poslovnom svetu direktno odražava i na pad nataliteta, kao posledica želje da se karijera na početku, a kasnije u usponu ne prekida porođajem i obavezama vezanim za odgajanje dece.

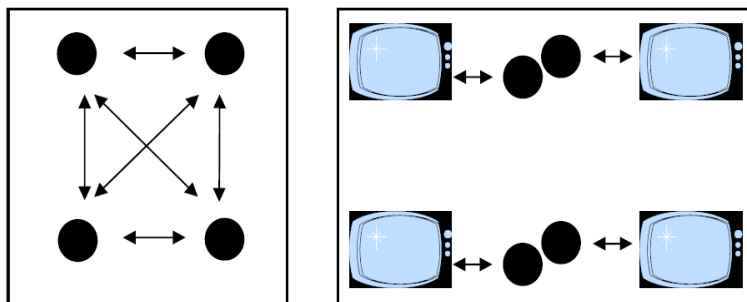
Pre svega ćemo se, ukratko, pozabaviti odnosima koji vladaju u porodici, a definisani su kao „medjusobni odnosi roditelja, roditelja i deteta i odnosi među decom, kada ih je više u porodici“ (Prodanović, Lj: 2005: 32). U nepotpunim porodicama jasno je da ne postoje svi navedeni odnosi, pa već u tome možemo tražiti nedostatke u vaspitanju dece, što je svakako slučaj i u porodicama sa jednim detetom. Kakva je, pak, situacija u „standardnoj“ četvoročlanoj porodici? Ako su odnosi između oba roditelja korektni, vrlo verovatno je da će i njihov odnos prema deci, a samim tim i odnos između oba deteta biti zadovoljavajući. Međutim, narušavanje bilo kojeg od navedenih odnosa može ozbiljno uticati i na sve ostale veze u porodici. Navešćemo samo neke od mogućih. Nespremnost oca da prihvati ravnopravne odnose sa majkom koja je zaposlena; muškarci teško prihvataju deo obaveza koje tradicionalno pripadaju ženama: kuvanje, pranje, čišćenje. U situaciji kada veliki broj ljudi ostaje bez posla, dešava se, ne retko, da su to upravo očevi; njihove supruge ponekad i nesvesno, kao „pobedu“ nad tradicijom, počinju, često neopravdano, da omalovažavaju svoje „muške domaćice“. Istovremeno, mnogi očevi bez zaposlenja, najčešće kroz određene oblike depresije, zapostavljaju kako sebe tako i porodicu. Osim pobrojanih, ali i drugih, najčešće ekonomski uslovljenih neslaganja, prisutna je i tendencija ranog, odnosno, kasnog stupanja u brak. Ovo je često uzrok nezadovoljstva usled neispunjenih projekcija o zajedničkom životu, neostvarenih ambicija kada je u pitanju rano stupanje u brak, odnosno osećaja „neslobode“ kod onih koji su dugo živeli samačkim životom. Jasno je da su ovo prepreke ka izgradnji valjanog odnosa prema deci, ali navešćemo i uzroke neslaganja među decom, bitne

za temu kojom se bavimo. Nasuprot izreci „jedan drugom do uveta“, danas je mnogo češći slučaj da je razlika u godinama među decom prilično velika, najčešće opet uzrokovana ekonomskim faktorom. U ovakvoj situaciji javlja se i posebna vrsta rivaliteta koju samo vešti roditelji mogu usmeriti u pravcu pozitivnom za oba deteta. Nažalost, najčešći je slučaj da mlađe dete postaje „maza“, a rasprava se sa starijim detetom završava rečima: „ti si već veliki“. Deca različitog pola, u ovoj, ali i u situaciji kada su sličnih godina, također su izložena nezdravom rivalitetu. Muško dete je u našoj tradiciji još uvek, s jedne strane, prisutno kao „naslednik“, dok devojčice, s druge strane, često bivaju posmatrane kao nežnije, slabijeg zdravlja i kao takve postaju „predmet“ preterane zaštite svojih roditelja. Na osnovu izloženog, čini se da se međusobni odnosi među decom uglavnom grade kao rezultat borbe za naklonost roditelja. Međutim, ovi odnosi su svakako složeniji, ali mi ih ovom prilikom nećemo više i detaljnije obrazlagati.

Konačno, možemo konstatovati da članovi porodice, posebno deca, u situaciji narušenih porodičnih odnosa tragaju za kompenzacijom koja će učiniti privid da je „sve u redu“, ili će učiniti da se problemi zaborave i njihovo rešavanje odloži na neko vreme. Sredstva multimedije, na prvom mestu televizori i računari, su idealni za ovakav beg.

Na osnovu izvora (Wikipedia) pojam multi-media prvi put biva korišćen 1965. godine za opis umetničkih događaja koje je priredio američki umetnik, tvorac pop-arta Endi Vorhol. *Plastic Inevitable* je dešavanje uživo, a u sebi objedinjuje rok muziku, prikazivanje filmova i lični „performans“ umetnika. Zanimljivo je da iste godine, američko-engleski psiholog Rejmond Katel koristi isti izraz opisujući proces učenja. „...on proces učenja kod ličnosti definiše kao `multimedijske promene kao odgovor na multimedijske okolnosti`“ (Stanojlović, D: 2001: 15). Danas je multimediju moguće opisati kao kombinaciju teksta, slike i tona koju prati višestruk, simultan, snažan doživljaj, a sredstva koja nam omogućavaju ovo su televizori, računari, MP4 plejeri, mobilni telefoni... Ako krenemo od televizora, možemo konstatovati da on i nije preterano nov uređaj, ali se u ovom slučaju moramo posvetiti drugoj dimenziji u vezi sa količinom i obimom televizijskih programa. Naime, pre pojave satelita, tj. satelitskog prenosa TV signala, dostupna su bila u prvo vreme samo dva kanala (kasnije 5-6) čiji je program pre svega karakterisao visok kvalitet programa. Tako je, na primer, veoma popularna serija „Pozorište u kući“ bila svojim sadržajem zanimljiva

ali i prikladna svakom članu porodice. U toku emitovanja ovih epizoda, porodice su se zaista okupljale i zajedno pratile događanja unutar jedne porodice, unutar njihovog stana. Slobodno možemo reći da je ova serija mogla ozbiljno, bez obzira na svoj prvenstveno humoristički karakter, da posluži i u vaspitne svrhe. Odnosi u porodici su bili zasnovani na ljubavi, razumevanju, pa su, čak, i neprestana neslaganja između tašte i zeta na duhovit način bivala prevazilažena, prikazujući ovu neslogu potpuno prirodnom, spontanom i lako prevazilažućom. Na ovom konceptu zasnovane serije i danas možemo pratiti, ali ne više na jednom-dva, već na pedeset i više satelitskih kanala. Mada televizor ne možemo nazvati interaktivnim uređajem, činjenica da možemo birati između tako velikog broja TV kanala čini da na neki način direktno utičemo na sadržaj koji ćemo pratiti (napomena: ovde se ne misli na interaktivnu televiziju koja kao takva postoji, ali je zasnovana na Internetu). Iz situacije kada je bio mesto okupljanja porodice, televizor je postao mesto razdora; otac želi da gleda fudbal, majka sapunsku seriju, deca crtane filmove, ali i oni se ne mogu dogovoriti šta će gledati, sin želi Pauer rendžerse, a ćerka obožava Totalne špijunke... Najbezbolnije rešenje je kupovina još jednog ili više TV aparata. Porodični odnosi, o kojima smo govorili, se jednostavno raskidaju i svaki član porodice stupa u potpuno nove odnose sa svojim televizorom. (Slika br.1)

Slika br. 1

Gledanje televizije nikako ne možemo okarakterisati kao isključivo štetno, mnogo je kvalitetnih obrazovnih emisija i kanala (npr. National Geographic, Animal Planet...), dobro koncipirane serije koje se bave istorijskim, kao i aktuelnim temama svakako zavredjuju pažnju. S druge strane, svedoci smo poplave anglicizama

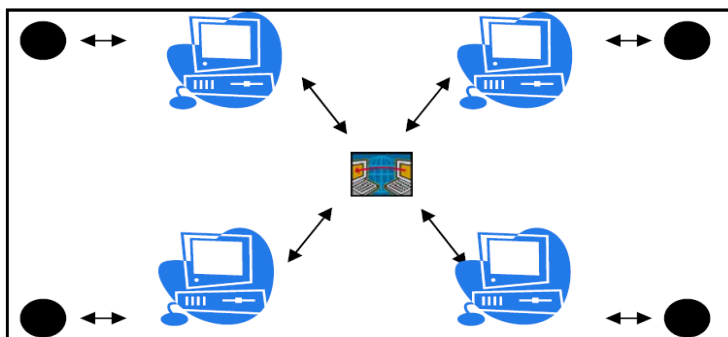
koja je zadesila naš, srpski jezik. Oni u naše domove ulaze uglavnom preko televizijskog ekrana ili monitora. Broj anglicizama koji je u srpskom jeziku prošao kroz fazu sekundarne adaptacije svedoči o izuzetno brzom tempu pozajmljivanja. Deca ih uglavnom nekritički usvajaju i svakodnevno ih koriste – bez obzira na to da li su im jedino oni na raspolaganju ili bi mogli da pretraže repertoar svog maternjeg jezika i upotrebe srpsku reč. Dakle, kao odgovorni roditelji mogli bismo ih povremeno podsetiti da se umesto atačmenta može uz mejl poslati prilog, da se tekst može odštampati, a ne oprintati, a umesto da se kreira folder može se napraviti fascikla. Osvrnuli smo se samo ilustrativno na najuvreženije anglicizme, ali ovakvi i slični razgovori sa decom doprineli bi razvijanju kritičkog stava prema nekontrolisanom pozajmljivanju stranih reči i njihove dominacije (kada, na žalost, izostaje bilo kakva briga o jeziku na institucionalnom, nacionalnom nivou – koja bi dovela i do kontrole upotrebe stranih reči u medijima). Naravno, ovo treba činiti bez ikakvog naginjanja puritanstvu ili budjenju neprijateljstva prema svemu što je strano, već kao pokušaj da se srpski vokabular očuva i nadje ravnoteža, uz gajenje razmevanja i otvorenosti prema stranom. U slučaju darovite dece, mogli bismo ih upućivati i na rečnike stranih reči i izraza, kao na još jedan izvor preko kojeg mogu obogatiti svoje vokabulare, ali se i podsetiti srpskog ekvivalenta za stranu reč.

Da u svakom zlu ima neko dobro pokazuju određene prednosti koje računari i mediji nude. No, kao i sa svim sadržajima koji se deci svrsishodno stavljaju na raspolaganje, i ovi moraju biti strukturirani, dozirani i nadgledani od strane odrasle osobe – u našem slučaju roditelja. Zanimljiva je činjenica da deca, ali i odrasli, uz televizijske programe gotovo nesvesno uče strane jezike. Sadržaji koji slikom, mada na stranom jeziku, privlače pažnju dece i činjenica da okruženje u određenom uzrastu intenzivno utiče na sticanje znanja, čini da deca strane jezike prihvataju gotovo kao maternji. Samo nehotičan pogled na Internet forume u kojima roditelji razmenjuju iskustva u obrazovanju i vaspitanju dece, može nas uveriti da veliki broj dece tečno nauči strani jezik zahvaljujući samo praćenju TV programa. Tako Uroš Đurić, učenik osmog razreda kaže: „Imao sam tri godine kada se, pored TV prijemnika i popularnog crtanog filma `Sunder Bob`, odjednom u meni nešto prelomilo. `Ušao` mi je nemački jezik u glavu i uši, počeo sam da ponavljam izgovoreno na televiziji, ali i da razumem to...“ (Politika). Ovde se samo nameće pitanje u kojoj meri su deci bila izložena

stranom jeziku i kakav je kvalitet sadržaja preko koga su ga usvajala. Niskobudžetne serije sa španskog govornog područja, poslednjih 15 godina, dominiraju na domaćim televizijskim programima, „zahvaljujući“ toj činjenici mnoga deca govore i razumeju španski. Interesovanje za ovaj jezik je naglo oživelu u privatnim školama stranih jezika, ali i osnovne škole reaguju: „Da li zbog najezde španskih serija ili iz nekog drugog razloga, tek u Osnovnoj školi u Mužlji od ove školske godine kao izborni jezik uveden je španski jezik. Škola je tražila, Ministarstvo prosvete odobrilo, deca su zainteresovana...“(Glas javnosti). Televizijski programi, na ovaj način, uslovno, mogu biti posmatrani kao obrazovni, ali obim i sadržaji koje mladi prate moraju biti pod nadzorom roditelja. Sa ovim u vezi je i zakonska obaveza da TV stanice ističu pre i u toku emitovanja broj godina tj. uzrast za koji sadržaji emisije nisu adekvatni. Ova „pomoć“ nije od velike koristi kada se programi sa oznakom 14, 16 ili 18 prikazuju u popodnevnim ili ranim večernjim časovima posebno u situaciji kada su roditelji, iz svih već navedenih razloga, odsutni. Zato je, bez obzira na široku rasprostranjenost televizije, neophodno obratiti posebnu pažnju na „generaciju koja sedi“, ako ništa drugo ono i zbog njihovog normalnog fizičkog razvoja. U velikom broju, posebno visoko razvijenih zapadnih, zemalja uočena je preterana dečija gojaznost koja se između ostalog objašnjava i sve većom vezanošću dece za televiziju i multimedijalna sredstva uopšte.

Novi medij koji je identifikovan kao uzrok ovih, ali i mnogih drugih problemima je Internet. Iz ideje da se međusobno povežu univerziteti, a u cilju razmene informacija, nastala je računarska mreža prvenstveno kao medij namenjen proširenju i ukidanju granica u obrazovanju. Sa druge strane činjenica da je Internet interaktivan, otvoren sistem uslovlila je da kao takav uskoro pokaže i svoju mračnu stranu. Sajtovi namenjeni druženju i uspostavljanju otvorene komunikacije, prvenstveno usmereni prema mlađoj populaciji, postali su mesto na kome su mnogi bolesni umovi tražili, a na žalost i pronalazili svoje žrtve. O tome, Žak Baro, potpredsednik Evropske komisije, zadužen za pitanja koja se tiču pravosuđa, slobode i bezbednosti u Evropskoj uniji kaže “Mladi ljudi izlažu svoj svakodnevni život na Internetu, a da pri tom nisu svesni rizika po sopstvenu privatnost koje im takve aktivnosti mogu doneti sada i ubuduće”. Na osnovu podataka Komisije, izvršnog tela EU, zaključeno je da su mladi nedovoljno obavešteni o negativnim efektima koji bi mogli da proisteknu iz postavljanja ličnih detalja i

fotografija na sajtove koji su dostupni sa doslovno svakog kompjutera. Tačnije, samo 33% ispitanika starih između 15 i 24 godina svesno je svojih prava u pogledu sopstvenih ličnih podataka, dok je 18% znalo za postojanje institucija koje se bave nadzorom i zaštitom nacionalnih podataka. Na osnovu ovih rezultata, Baro zaključuje "od ključnog je značaja da ti mladi ljudi budu edukovani kako bi surfovali internetom na način koji je bezbedan po njihovu privatnost". Upravo ovde i leži problem, računari su deci i mladima predati u ruke kao igračka i kao sredstvo za zabavu, odnosno kao zamena roditelju koji je odsutan ili preopterećen sopstvenim brigama. Znači, ovaj napad na računare i Internet nikako ne umanjuje njihovu pretpostavljenu i dokazanu obrazovnu i vaspitnu funkciju, već se u velikoj meri odnosi na roditelje i njihovu ulogu u porodici u smislu edukacije i kontrole kada je u pitanju korišćenje navedenih resursa. Međutim, moramo priznati da i kada su ove funkcije ispunjene, teško je zaustaviti dečiju znatiželju i izraženu naivnost u pogledu sadržaja sumnjive vrednosti. Da je roditeljima neophodno ukazati na opasnosti i pomoći im u zaštiti dece pokazuje i odluka Međunarodne telekomunikacione unije koja je početkom ove godine, zbog sve prisutnije upotrebe Interneta, ali i mogućih zloupotreba, proglasila 2009. za Godinu zaštite dece na Internetu. Kampanja za povećanje bezbednosti dece na Internetu, u koju se uključilo pedesetak evropskih zemalja, među kojima je i Srbija, trebalo bi da podstakne roditelje da se aktivnije uključe u tzv. virtualni život svoje dece. Svakako „topli odnosi između dece i roditelja i izgradjeno povjerenje u njihovu svakodnevnom životu i ponašanju, jamac su da će takvi odnosi biti nastavljeni i u radu na računalima, sluzenju Internetom i općenito u virtualnom svijetu“ (Stanić, I: 2008: 157). Zaista, nije li virtualni svet, koji je pre nastanka multimedije postojao samo u dečijim glavama, zaista oživeo. Ako porodica ne funkcioniše, ako su odnosi u njoj narušeni, ako nije celovita, tu je virtualni svet koji može dovesti oca i majku kući, koji ih može pomiriti, koji uspeva da stvori „moj topli dom“. Internet, a dodaćemo i mobilni telefoni grade istovremeno i jedan novi vid odnosa, preciznije komunikacije u porodici. Elektronska pošta, SMS, MMS, video telefonija i sl. ukidaju potrebu da se članovi porodice i fizički susreću, ove „blagodeti“ čine njihovu komunikaciju brzom, preciznom, a „smajliji“ iskazuju trenutna osećanja. (Slika br. 2)

Slika br. 2

Navedenim razmatranjima pokušali smo da objasnimo koliko je važna uloga porodice, posebno roditelja, u razvoju dece. Ako se po ovom pitanju pozabavimo darovitom decom i njihovim potrebama, doći ćemo do još jasnijih pokazatelja u tom pogledu. Naime, „istraživanja su pokazala da darovitim učenicima koji postižu dobar uspeh u školi odgovara porodična klima i porodična vaspitna praksa koju karakteriše veća zainteresovanost roditelja za svoju decu, kada oni redovno prate njihov rad u školi i razvoj u celini; kada oba roditelja imaju podjednaku ulogu u razvoju deteta; kada roditelji imaju veći nivo aspiracije u pogledu postignuća i budućnosti svog deteta“ (Stojanović, A: 2007: 64). Uz učešće roditelja, darovitom detetu sredstva multimedije mogu biti put ka razvijanju samoinicijative i omogućiti mu iznošenje vlastitih stavova i mišljenja, njegove individualnosti. Međutim, dostupnost i količina informacija kojima dete biva zasuto, može izazvati i sasvim suprotan efekat, tačnije može ga učiniti lenjim i nezainteresovanim.

Kao zaključak, ili umesto zaključka, moramo priznati da smo ove redove pisali često gledajući i analizirajući naše ponašanje u odnosu na sopstvenu decu (dvoje dece različitog pola i šest godina razlike u uzrastu). Činjenica je da kontrolu upotrebe televizora i računara najčešće sprovodimo u smislu kažnjavanja, kada nisu ispunjene određene obaveze, ili nisu ispunjene na zadovoljavajući način. Oдавde zaključujemo da deca, verovatno ne samo naša, jednostavno ove medije doživljavaju kao svoje ekskluzivno pravo, pa im uskraćivanje upotrebe, zaista predstavlja najveću kaznu, a nama vraća nadu da smo i dalje Roditelji.

Literatura:

- Draker, P. (2003). *Moj pogled na menadžment*. Adizes, Novi Sad.
- Prodanović, Lj. (2005). *Saradnja s porodicom*. Eduka, Beograd.
- Ristić, D, Čabrilo, S. i Tot, V. (2005). Trendovi novog doba, *Zbornik radova: 3. savetovanje Na putu ka dobu znanja*. FAM, Cekom books, Novi Sad.
- Stanić, I. (2008). Internet u kući – blagodati i opasnost za djecu. *Vaspitanje i obrazovanje – časopis za pedagošku teoriju i praksu*, Podgorica.
- Stanojlović, D. (2001). *Porodica i vaspitanje dece*. Naučna knjiga, Beograd.
- Stojanović, A. (2007). Obuka za rad i uspešnu saradnju sa roditeljima darovite dece, *Darovita deca i relevantni odrasli u regionu Južnog Banata i Timiša*, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, Vršac.

Internet izvori:

<http://www.cicamaca.net/vest/216/0/zabava/vesti/statistika-brakova-i-razvoda-u-sad:-razvodi-u-porastu/>

<http://www.vesti.rs/exit/Blic-Razvoda-sve-vise.html>

<http://www.naslovi.net/2007-12-31/politika/preko-crtaca-do-policijskog-tumaca/534256>

<http://arhiva.glas-javnosti.co.yu/arhiva/2002/09/24/srpski/NS02092305.shtml>

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=02&dd=18&nav_category=12&nav_id=345550

Jelena Prtljaga, MA

Predrag Prtljaga

Preschool Teacher Training College „Mihailo Palov“

Vršac

Multimedia – A Surrogate Parent

Abstract: The end of the 20th century was marked by major changes conditioned by fast development of informational technologies. The consequences are obvious all around us, and family, which will in the text be considered in the light of parents – children relationship, has also been exposed to significant changes. Two for the subject essential changes are the increased number of service years and a breakthrough of women in business world. Having taken these and other in detail explicated phenomena into consideration, the authors of the paper come to the fact that parents spend increasingly less time with their children, giving their place to

informational technologies. Numerous TV channels, computers, internet, electronic gadgets and mobile phones have become nannies which “take care” of our children at the same time taking responsibility for their nurture and education. Pointing to the consequences of such a situation, the authors outline the phenomena of spontaneous foreign language acquisition through watching TV, using a computer or a mobile phone (many children in our country “speak” Spanish language due to Latin-American soaps). Relationships between parents and children are considered from the angle of gifted children who, under the influence of multimedia and without any adult supervision, become either “lazy children” or, in a better scenario, raise their giftedness to higher and more qualitative level.

Key words: parent, child, IT, foreign languages, multimedia, giftedness.

